

ОРГАНІЧНА ПРОДУКЦІЯ. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Кузьменко О. В., к. е. н.

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

Нагальна необхідність збереження навколишнього середовища і забезпечення населення Землі якісними продуктами харчування актуалізує пошук та використання нових альтернативних інтенсивних моделей сільськогосподарської діяльності, в основі яких лежить концепція одержання високоякісного врожаю без шкоди довкіллю завдяки вивченню і врахуванню природних процесів. Нині до альтернативних методів сільськогосподарського виробництва відносять органічне землеробство (organic farming), біоінтенсивне мініземлеробство (biointensive minifarming), біодинамічне землеробство (biodynamic agriculture), екологічне сільське господарство (ecological agriculture), ЕМтехнології (effective microorganism technologies), усталене сільське господарство з низькою ресурсомісткістю (low input sustainable agriculture – LISA), точне землеробство (precision farming), регенеративне сільське господарство (regenerative agriculture).

Розвиток органічного виробництва є досить актуальним нині з огляду на низку явних екологічних, економічних та соціальних переваг, що притаманні цій сфері діяльності. Органічне виробництво у світі характеризується динамічним розвитком. Так, за даними дослідження IFOAM та дослідного інституту органічного сільського господарства (Forschungsinstitut für biologischen Landbau, FiBL), до якого включено 162 з 224 країн світу, у 2014 р. площа сільськогосподарських земель, зайнятих під органічним виробництвом (орні землі та багаторічні насадження), становила більше 78 млн га, включаючи землі у конверсії [1].

Спостерігається розвиток органічного сектора і в Україні. Хоча загальна статистика щодо попиту українців на органічні продукти поки відсутня, дослідження експертів свідчать, що сучасний внутрішній споживчий ринок органічної продукції зростає. Обсяг органічного ринку України в 2013 році зріс до 12,2 млн євро порівняно 7,9 млн євро у 2012 р. Вітчизняні органічні товаровиробники виготовляють біля 250 видів продукції, серед яких зернові, олійні та бобові культури, продукція молочарства, м'ясна продукція, джеми, соки, мед та продукти з нього, дикороси, лікарські трави, ягоди, гриби та інші [2].

Зважаючи на зростання попиту, збільшується кількість місць, де можна придбати натуральну й органічну продукцію. Всього в Україні існує близько 150 таких магазинів. Купити органічні продукти в нашій країні можна в мережах магазинів Органік Ера, Натур Бутік, Сільпо (FozzyGroup), Delight, Еко-Шик, Goodwine, Pareco, METRO, Чумацьких Шлях, МегаМаркет, Billa, Фуршет, GlossaryOrganicProducts та інші. Мережа, через яку поширюються органічні продукти, росте. Більшість точок продажу знаходяться у великих містах – Києві, Львові, Івано-Франківську, Кіровограді (в основному, це невеличкі спеціалізовані магазини). Частка сертифікованої органічної продукції в таких магазинах варіюється від 10% до максимум 50%. Широкого розповсюдження набули он-лайн мережі, в яких споживач може отримати інформацію про продукти та зробити замовлення.

Більш сприятливу роботу органічного сектора України стримує недосконале інституційне забезпечення. Наразі державна підтримка розвитку органічного сектора задекларована тільки у декількох нормативних актах, основними з яких є: Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [3] та Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року [4].

Виконання завдань аграрної науки потребує створення цілісної національної програми розвитку української моделі органічного землеробства. Вітчизняна стратегія полягає в тому, щоб врахувати не тільки міжнародні стандарти, прийняті для безумовного виконання, а й визначити «вузькі місця» зарубіжних засад органічного землеробства.

Адаптація органічного виробництва до умов України зумовила нагальну потребу в розробці системи оцінки якості продукції такого виробництва. Адже за кордоном ця система базується на відповідних стандартах і вимогах до процесу виробництва, що є найважливішими елементами гарантії якості продукції, а в Україні ще не завершено розробку нормативної бази та системи сертифікації органічної продукції. Тому товаровиробники змушені користуватися

стандартами, розробленими в країнах, де ринок органічної продукції вже сформовано, а відносини у цій сфері врегульовано.

Органічний сектор продовжує демонструвати позитивні показники неухильного зростання, незважаючи на економічний спад у більшості розвинених країн. У майбутньому більшість органічних виробників, які мають якісну продукцію і налагоджену систему збуту, продовжуватимуть нарощувати своє виробництво. Такі країни, як Україна, що швидко розвиваються в ролі основних органічних країн-експортерів (особливо зернових і бобових культур), мають великі можливості для збуту власної продукції до більш ніж 100 країн світу, отримуючи додатковий прибуток.

На нашу думку, в Україні слід глибше підійти до розв'язання цієї проблеми. Йдеться, передовсім, про подальше формування на базі господарств з органічним землеробством екологічно збалансованих цілісних наземних екосистем, у яких забезпечено гармонізацію сільськогосподарських і природних угідь, що гарантує умови для науково обґрунтованого ведення землеробства на органічній основі.

Література

1. Органічне виробництво: найбільш зростаючий сектор економіки у світі – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://organic.ua/uk/lib/1609-organichne-vyrobnyctvo-najbilsh-zrostajuchyj>
2. Органічне землеробство – шлях до продовольчої безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal>
3. Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/425-18>
4. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF>